

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 43.

V Ljubljani, 25. vinotoka 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Ponemčevanje štajerskega šolstva.

S Štajerskega smo prejeli ta-le dopis:

Skoraj vsi slovenski listi so pred kratkim prinesli članek „O ponemčevanju ljudskih šol v mariborskem okraju“.

Tudi Vaš cenjeni list je bil med temi; ako se ne motim, je izrazil člankar tudi prošnjo, naj bi se mu vsak sličen slučaj takoj naznanil in pa tudi, ako bi se katera gojenka deželnega ženskega učiteljskega v Mariboru (nemški zavod) nastavila na kateri slovenski šoli.

Zadnje se je pripetilo pri nas. Akoravno je deželni šolski svet v Gradcu z odlokom z dne 22. avgusta 1907. okrajnemu šolskemu svetu mariborskemu odločno zaukazal, da se naj na novo zistemizirano tretjo učiteljsko službo v Lehnu razpiše, je slednji že dva dni pozneje, to je 24. avgusta imenoval neko gospodično s poprej imenovanega nemškega učiteljskega za provizorično učiteljico v Lehnu, kjer je šola popolnoma slovenska, akoravno se tudi poučuje nemški jezik. Kdor pozna naše ljudstvo, razume tudi, zakaj je ono tako razbujeno nad tem imenovanjem, to tem bolj, ker sta se že dve moški učni osebi, seveda izprašani iz obeh deželnih jezikov, zanimali za to službo. Lehensko učiteljstvo mora sicer vedno samotariti, a prošnikov za učiteljske službe v Lehnu je bilo vedno dovolj; med tem, ko je bilo v tem oziru drugod pomanjkovanje, je bil tukaj boj za imenovanje. Naše razsodno ljudstvo ceni svoje učiteljstvo in žrtvuje za šolo vse; a žal, da mu žuga v tem oziru izprememba, ki jo je zakrivil okrajni šolski svet, ker tako malo upošteva upravičene zahteve krajnega šolskega sveta, oziroma všolanih občin pri nastavljanju učiteljev in misli morebiti, da naj občine, oziroma krajni šolski sveti nosijo le bremena pa naj molče gledajo, kako se njim vsiljujejo jezika nezmožne učne osebe, odjemajoč naši slovenski deci, ki se je na učiteljskem usposobila za oba deželna jezika, kruh iz ust. In še nekaj! Lehen je dobil svoječasno od družbe sv. Cirila in Metega za zgradbo šolskega poslopja precejšno vsoto proti temu, da se je zavezal varovati slovenski značaj šole ali v obratnem slučaju vsoto vrniti.

Kaj nam je storiti v tem slučaju?

Krajni šolski svet je sicer svojemu ogorčenju dal duška s tem, da je v posebni vlogi tirjal okrajni šolski svet, naj že imenovano učiteljsko mesto razpiše, da zamorejo zanje prositi iz obeh deželnih jezikov izkušeni kandidatje ter družbo sv. Cirila in Metoda o tem obvestiti. Vrhutega hočejo župani izročiti zadevo našemu poslancu in če se jim ne bo ugodelo, o d s t o -

piti od vseh častnih služb v občini in pri šoli. Ali zares dandanes živimo v času tako nezdravih razmer? Pribito naj bo, da ta odpor ne velja osebi, ampak gre za načela.

Blagovolite navedene razmere pogovoriti in ožigosati v svojem cenjenem listu ter iz tega poročila povzeti, oziroma dostaviti, kar potrebujete, da se odpomore storjeni nam krivici. —

Tu je nasvet težak, ker vlada sedaj tak sistem, ki pritiska pravico k tlom, a povzdiguje nasilje in krivico. Vaš poslanec naj z vso brezobzirnostjo zaropče proti takemu nasilnemu ravnanju, smo vendar v državi, kjer niso še vseh zakonov vrgli v kot! Vašega poslanca bodo gotovo podpirali drugi slovenski poslanci, in uspeh je gotov! Ako pa ne, naj store vaši možje, kar so sklenili. Kjer ne čuvajo pravice, tam naj preneha vsako mirno delo!

Dobro bi bilo, ko bi o tem pisalo tudi drugo slovensko časopisje. Naj se razve vsepovsod, kako pravico režejo — Slovincem!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca kimovca 1907 K 121.080 68.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Duh časa.

II.

Leta 1869. je zavladal današnji državni šolski zakon, ki so ga polagoma popolnjevali do najnovejšega časa. Povedali smo že, da je ta zakon za osnovne šole rodil mnogo dobrega sadu, a resnica je tudi, da je v njem preveč birokraškega duha, ki nikakor ne odgovarja sedanjemu duhu časa. Potom splošne volilne pravice je prišel demokratizem do svoje veljave in moči, v tem duhu se bodo odslej urejevale politiške, narodne, socialne, gospodarske in trgovske zadeve — izvzeto ne sme in ne more biti šolstvo. Šolstvo sploh, posebno pa ljudsko šolstvo, mora biti preurejeno tako, da bo odgovarjalo ljudskim potrebam. Šolski učni načrti so prikrojeni za vse narode, sloje in stanove enako. Res je, da je branje, pisanje s spisjem in računstvo nekake

splošne važnosti, ali res je tudi, da meščan ne rabi tega v življenju, kar rabi vaščan ali kmet, vaščan in meščan ne tega, kar rabi obrtnik in delavec. Ravnotako je samoobsebi umevno, da je treba moškimi marsikaj vedeti in znati, česar ženskam ni treba in obratno.

Iz tega se lahko razvidi, da so splošni temeljni nauki potrebni, a ti naj se uporabljajo na podlagi potreb raznih stanov, krajev in časa. V ljudsko šolo je torej treba uvesti življenje in po možnosti omejiti suhoparno teorijo, ki učencem nikdar ne bo donajala koristi. Prva naloga za vsakega človeka je borba za obstanek. Mi, vsi se trudimo, delamo in trpimo za obstanek, za vsakdanji kruh, za materijo. Materializem je s človekom tako ozko zvezan, da brez njega ni obstanka. Vsak pameten človek gleda, kako in po kaki najkrajši poti bi prišel do kruha. Kakšno pot mora torej ubrati ljudska šola? Menda pot, ki je najkrajša do kruha. V šoli se mora torej poučevati poleg neobhodno potrebnih in splošnih znanosti tudi to, s čemer se bavi ljudstvo dotičnega šolskega okoliša. Na kmetih naj bi bilo nekaj ur teoretiškega pouka iz branja, spisja, računstva in realij, potem pa vsak dan praktični pouk iz raznih strok kmetijstva za dečke, za deklice pa iz gospodinjstva. Uvesti bi bilo list, tednik, nalašč pisan za učence, ki naj piše o dogodkih, primernih otroškemu duhu. Te bi bilo razlagati, pojasnjevati, ponazorovati. To bi dalo šoli življenje, veselje, zanimanje, splošno omiko, obsežno obzorje. Stroške naj pokrivajo krajni šolski sveti, obrabljeni tedniki se dajo koncem leta vezati, se shranijo v šolski knjižnici za privatno pridnost učencev. Praktični pouki bi bili na šolskem vrtu, v vzornem hlevu, pri oranju na njivi, ob košnji na travniku, na žagi, v mlinu, ob potoku, v gozdu, ob mlaki, pri prepadu, i. t. d. Na izprehodih bi se videlo tu gaščerico, tam gada, tu ptico, tam zajca, razne žuželke, razne koristne in škodljive rastline, o katerih bi imel učitelj pouk s ponazorovanjem v svobodni prirodi. Kar človek vidi to rado ostane, prazne besede pa minejo. Le življenje rodi življenje.

Na podoben način bi se uredilo šolstvo po mestih in trgih. Tam imajo učenci še mnogo večje obzorje, ker se lahko gre v okolico, kjer se vidi to kakor na kmetih, a vrhutega so tudi videti tu reči, kar je kmetiškim očem prikrifto; razne tvornice, železnica, razni stroji, mogočna poslopja, razni stanovi, obrti, izdelki i. t. d.

Iz turistovskega nahrbtnika.

Piše Fort. Jelovšek.

(Konec.)

A na tej strani ni nikakega življenja. — Edini kralj višav, planinski orel, preleti kdaj to mrtvo okamenelo puščavo in časih pridrvi od divjih loveev pregnana čreda brzih koz preko strmih robov, sicer je vse mrtvo; večni led in sneg in to nemo skalovje. Samo časih v sto- in tisočletjih, kadar se odtrga cela gora silnega skalovja in zdrvi z elementarno silo v globočino, tedaj zajeknejo, zavrišče, zbobne, zahrešče in zaplešejo vse razbrzdane peklenske pošasti — in možje in stare ženice in otročaji v dolinah se strahoma prekrizujejo. Vendar se nisem mogel ločiti od te mrtve prirode, od teh gluhih in nemih skalnih skladov, zakaj tudi to divje in raztrgano pečevje ima nekaj tako otožno-veličastnega, da bi si zaželel tam gori na onem drznem nebo-tičnem robu okameneti in zreti večnosti v obraz.

Raztrgani in obdrgnjeni, zagoreli — prav divje turistovski jo primahamo po trudapolnem potu končno zopet v zeleno, sočno dolino; ob bistri snežnici poležemo v mehko travo, in naš dobri „pošlatač“ izprazni zadnje ostanke iz naših nahrbtnikov ter nam pripravi zadnje planinsko kosilo. To podkrepilo reka

Znano je, da je prva in najimunitnejša šola priroda in življenje v nji. Kdaj je že spisal Komensky svoj „Orbis pictus“. Kdaj je že odgojeval Rousseau svojega Emila v prirodi. Kolikokrat so pisali in govorili pedagogi o odgoji v prirodi! A vse zaman! Največji pedagog — naučna uprava — ostane birokrat, ki zapira učiteljstvo z ubogo mladino v zatohle prostore po več ur na dan. Ali naj ostane vedno tako? Upamo, da ne! Prišel je nov duh časa, mi ga pozdravljamo z velikim veseljem. Naši poslanci, ki jih je poslala nova demokratska doba v parlament, naj ne preslišijo glasu učiteljstva, marveč stro naj železne okove mrtvila našemu ljudskemu šolstvu! Mi zahtevamo novega življenja v šolo, da povzdignemo narod na višek omike in blaginje, a zahtevamo obenem tudi novega življenja sebi — kruha!

To, kar smo povedali sedaj, bi bil le del preuredbe. Ljudska šola nima naloge samo učiti vede in znanosti, marveč mora tudi odgajati. Mnogo napak je zapaziti v našem narodu. Ta je bogat, zato pa ošaben, ponosen, nestrpljiv, oduren, zahteva, da bi se mu zaradi tega vsi klanjali, ga častili, hvalili. Gorje, če se mu zameriš, osveta njegova te uniči! Drugi je učen, ima lepo službo, zato je ponosen, prezira vse. Tretji je na videz jako vljuden, zgovoren, prikupljiv, sladek kot med, da te s tem zvabi v svojo trgovino, pivnico ali na svojo stran zaradi dobička, če se mu ne vdaš, te ne pogleda več — hinavček! Ta je zopet na videz jako pobožen, pošten in odkritosrčen, a za hrbtom praska, obira, vidi vse črno in laže, da verjame samemu sebi. — Podobnih napak vidimo vse polno vsak dan. To so slabi ljudje, ki mora odgojevalec z njimi postopati previdno. Nihče noče biti slab v očeh drugih. Take napake moramo pobijati z raznimi zgledi. Zlasti je treba poudarjati, kako je lepo in prav, da občujejo tudi imoviti ljudje radi s preprostimi ljudstvom. Ni prav biti ponosen in ošaben zaradi bogastva, ker je to minljivo, že mnogo takih je prišlo na beraško palico. Vsi smo enaki. „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!“ je lep nauk in nebesa bi bila že na svetu, ako bi ga izpolnovali. V Ameriki, kamor hodijo naši ljudje zaradi zaslužka, ni sram bogatina sesti in jesti v društvu delavcev. — Na podoben način se mora vcepjati mladini demokratski duh v srce. Obenem se mora gledati, da ne delamo v šoli med otroki nikdar izjeme zaradi bogastva in ugleda staršev. Vsi enako morajo biti čislani, pohvaljeni, grajani ali kaznovani. Ako se bogatinov sin sramuje

„Boljše prihranjeno jajce nego sneden vol“ izvleče iz skrivnostne globočine svojega nahrbtnika stekleničico konjaka, in izpili smo ga v zadnji pozdrav kraljevemu Triglavu. Vrli moj „poskakač“ pa je svojo znamenito buteljko, s katero je napajal ob izviru bistre Savice dražestne Srbkinje in mile tovarišice in jo kot dragocen spominek vzel s seboj, polnil v ledeni snežnici in z njo hladil nam žgočo žejo.

A zdaj se oglasi vodnik: „Prestali ste trdo in naporno preizkušnjo, v to ime vas poškopim s to hčerko planin ter vas krstim za „veleturiste“, in izpraznili smo za vrstjo buteljko do dna. Obenem nas odveže od „vzdržnosti alkoholnih pijač“ nakar tudi naš dedektiv odloži svojo nadzorovalno dolžnost. — In vsi si obljubimo, da hočemo v Mojstrani na zdravje nas mladih turistov izprazniti, če treba, makar par bokalov. — In to nam je podžigalo pete in jadrno radostnih sre prijadramo v Mojstrano.

Prišedši v Mojstrano, krenemo v gostilnico Šmere, kjer dobimo večjo družbo tovarišic in tovarišev, in razvila se je prav živahna zabava. Tudi saški kralj jo kmalu primaha za nami in tu je bil naš zadnji sestanek z njim; po obedu je odšel na svoj lov v Trbiž in tudi nam je napočil trenutek slovesa. Zgodi se, da te slučaj trenutka združi s človekom, ki ga nisi nikoli prej

sedeti poleg siromaka, mu povej, da je siromak človek, časti in spoštovanja vreden kakor bogatin. Ako bo učitelj vedno ravnal tako, ne bo njegovo delo zaman. Seme, vsejano v mlado otroško srce, skali v mladosti, obrodi pa v zreli starosti. Naša sveta dolžnost je torej, da mi kot odgojevalci našega ljudstva ne hodimo več po zastarelih potih privilegirancev in birokratov, marveč po poti, ki ga kaže moderni duh časa. Naše neprestane zahteve morajo biti od-lej, dati šoli novo moč naravnega in živega življenja, odgoji pa svežega, edino pravega demokratskega duha!

Razume se, da s tem še nismo pri kraju. Ljudska šola ne daje zadostnega znanja, ne popolni vseh strok, ki so potrebne za obstanek v človeški družbi. Treba je v tem smislu tudi raznih obrtnih in meščanskih šol, ki jih je pri nas jako malo. Za kmetovalce so pa nujno potrebne kmetijske šole, ki jih mora biti pa več, ne pa samo ena za vso Kranjsko, kakršna je sedaj na Grmu. Tudi Gorenjsko, Notranjsko, slovenski del Goriške, Istre in Koroške bi morala imeti tako odgojevališče, urejeno z ozirom na potrebe kraja, podnebja in pridelkov. Glede slovenskih srednjih šol in univerze ne govorimo, ker teh niti nimamo.

Kaj pa šolska uprava? Človek res ne ve, kje bi začel in končal, a eno lahko reče: ta bi morala biti temeljito preurejena. Naša ljuba država, izjema vseh držav na svetu, je potisnila šolstvo v roke deželni avtonomiji, a vodstvo, komando, si je obdržala sama. Po naravnem zakonu plačuje gospodar ali podjetnik svoje delavce, a naša vlada gospodari nad ljudskimi šolami, jih nadzoruje, nastavlja učiteljstvo, revidira račune in delovanje krajnih šolskih svetov i. t. d., a ne plača nič. Ali ni to protinravno, mogoče edino v Avstriji? Dežele ali kronovine in občine kar zdihujejo pod težo šolskega bremena, in poleg tega mora učiteljstvo stradati. Država ne da prav nič. To je krivica vseh krivic! Poslanei, na noge, odpravite to sramoto, olajšajte ljudstvu breme! Kdor gospodari, naj tudi plača! Država naj vzame šolstvo v svojo upravo: šola naj se podzravi in učiteljstvo z njo!

Marsikdo bo rekel, to pa že ne pojde! Ljudstvo bo moralo šolstvo plačevati tudi potem, in podzravljeno učiteljstvo izgubi svobodo, birokratizem bo imel nad šolo še večjo moč kakor doslej. Ti pomisleki so ničevi! Država dobi dohodke mnogo lažji kakor dežele, ki jih skoraj nič nimajo. Državni viri dohodkov so ogromni. Če porabi vsako leto 400 milijonov za

videl v življenju in se mogoče tudi poslej nikdar več ne križata vajine poti — in vendar ga pomniš svoje žive dni. — Iste nevarnosti in isti veličastni prizori so združili tudi nas tesneje, — saj smo v bratskem komunizmu preživeli v teh silnih gorah nekaj najlepših trenutkov. Nazdravili smo svojemu vrlemu vodniku in si podali roke:

„Saj srca zvesta kakor zdaj,
ostala bodo vekoma!“

Zaobljubili smo se, da se prihodnje leto zopet snidemo in si pridružimo čim več tovarišev in tovarišic, da skupno zopet poletimo:

„Na gore, na gore,
na strme vrhé!“

Znana Šoštanjca, dve dragi kolegini in jaz pa se še isto popoldne odpeljemo do Rateč, da si ogledamo v znožju skalnatega Mangarta še zanimiva Belopeška jezera. V prijetnem vrtu obširnega hotela „Mangart“ smo razmotrivali isti večer delo učiteljevo med narodi in navdušeni kolegini sta slikali z živimi potezami važnost narodno in stanovsko zavednih učiteljic, in prepričan sem, da mora narodu in učiteljstvu prej ali slej napočiti lepša bodočnost.

vojaštvo, zakaj bi ne uporabila ravno toliko za šolstvo ali narodno prosveto, ki sta še imenitnejši, ker sta vir sreče in občne blaginje. Resnica je, da je znal doslej birokratizem držati svoje uslužbence v šahu in redu. A šola z učiteljstvom mora biti svobodna, ker se pod tiransko vlado odgojujejo tirani in ne svobodni ljudje. Duh časa je poklical na površje demokratizem. ta bo že znal ohraniti šoli in učiteljstvu svobodo vsaj v sedanji meri, če ne že več!

Navedli smo le glavne točke, ki so nujno potrebne temeljite izpremembe. Predaleč bi prišli, če bi hoteli vse navesti in utemeljevati. Omenimo naj samo še nekaj. Določiti se morajo pravice in dolžnosti učiteljstva, priti mora na dan pravični disciplinarni šolski zakon! Učiteljstvo mora dobiti pravico voliti tudi svoje člane v deželni šolski svet, krajni šolski nadzorniki naj se odpravijo, ker nimajo pri šolstvu nič opraviti. Šolskim vodstvom naj se odvzamejo sedanja birokratska in mnogokrat prav nepotrebna dela. Če pa hočejo imeti šolske birokrate v sedanjem smislu, naj jih primerno tudi plačajo za to delo. Podržavljeno učiteljstvo mora biti stanu primerno plačano kot državni uradniki nižjih štirih plačilnih vrst. Šolski učni red se mora predelati, da bo primeren duhu časa. Šolska poslopja morajo biti podobna šolam in ne stajam. Gospodar v šoli mora biti šolski voditelj in nihče drugi. Razmerje med krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom se mora določiti natančneje. — Kadar pride čas, da se bo to vsaj deloma obračalo na bolje, bomo govorili natančneje, za sedaj naj zadostuje to. (Dalje.)

Učiteljska organizacija.

V Ljubljani je začela izhajati „Slovenija“, glasilo narodno-napredne stranke, V I. številki priobčuje imenovani list pod gorenjim naslovom članek, ki ga podajamo danes svojim čitateljem. Člankar pravi:

Slovensko napredno učiteljstvo ima danes tako lepo organizacijo, da mora biti veselo te organizacije ne le vse učiteljstvo, ampak tudi vsak prijatelj šole in učiteljstva. Nastala je pa ta naša organizacija iz potrebe; porodile so jo slabe gnotne in učiteljstvu sovražne politiške razmere. Zato imamo učitelji v svoji organizaciji dvoje vrst društev: taka društva, ki so namenjena odbijati napade naših nasprotnikov na šolo in učitelj-

Drugega dne zgodaj v jutro se napotimo do jezer. V svežem jutranjem in prijetnem hladu smo prišli v približno eni uri ob šumečem bistrem potoku, ki se izliva iz njih, do prvega jezera. V senci temnih smrekovih gozdov v zaprti skriti dolini sniva to temno-zeleno vodovje; najmanjši šum ne moti te jezerske tišine. Koliko tisoč in tisoč ljudij si želi ven iz hrupnega vrvenja, da si zaradi napornega boja za obstanek, ali pa tudi zbog strastnega uživanja opojnega razkošja razpaljene in razburjene živce zopet umiri; v tem kotičku miru se sigurno upokoji njih nemirna duša. Še nekoliko dalje naprej prideš iz gozdov ven na svobodno plan k drugemu jezeru. Kakor je prvo jezero nekako mirno, idilično, tako divja romantiška je lega drugega manjšega jezera. V ozadju iznad jezera kipi v nebo mogočni Mangart, čigar navpične sive stene in raztrgani grebeni silnega skalovja s premnogimi ledinami in snežnimi plazovi se prečudno odbijajo od mirne, nežne jezerske gladine. In tudi tu je vladal svečan mir; edino čreda govedi se je pasla na obrežju in izpod sivega pečevja nad jezerom se je dvignila preplašena jata divjih rac, ki se je v dolgi verigi zibala v mokrorahlem vzduhu nad vrhovi temnega smrečja proti drugemu jezeru. Čudno, neko neumorno vabljivo in očarljivo moč

stvo, in pa taka, ki skrbe za gmotno podporo učiteljstva. Krona naši organizaciji je seveda „Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, ki je v nji združeno vse napredno in svobodomiselnost učiteljstvo po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. „Zaveza“ se razvija pod spretnim vodstvom svojega vrlega predsednika gospoda L. Jelenca, od leta do leta bolj in bolj; danes ima že blizu 2000 članov. „Zaveza“ se poteza za pravice učiteljstva vseh slovenskih kronovin; za koristi učiteljstva vsake posamezne kronovine pa delujejo deželna učiteljska društva. Poleg „Zaveze“ in deželnih učiteljskih društev ima pa napredno učiteljstvo za vsak politični okraj tudi svoje okrajno učiteljsko društvo, katera imajo povečini z ozirom na krajevne prometne razmere tudi svoje podružnice in krožke. Naloga teh društev je, imeti v evidenci interese učiteljstva in šolstva dotičnega okraja. Pravkar pa se snuje „Avstrijska slovanska učiteljska zveza“, ki bo v nji združenih nad 25.000 naprednih slovanskih učiteljev in učiteljic. Ko bo ta zveza dognana, pride na vrsto „Zveza avstrijskega učiteljstva“, v kateri bo združeno učiteljstvo vseh avstrijskih narodov. To bo armada, ki bo delala še preglavice nasprotnikom učiteljstva in šolstva.

Poleg teh naprednih učiteljskih društev životari pri nas tudi klerikalna „Slomškova zveza“, v kateri so združeni nesvobodomiselni člani učiteljskega stanu. Teh je pa, kar dela čast slovenskemu učiteljstvu, komaj toliko, da niti popolnega odbora ne morejo sestaviti. Zadnji čas so začeli klerikalci s terorizmom in s hujskanjem ljudstva zoper napredno učiteljstvo loviti člane za to klerikalno učiteljsko zvezo. No, za ta nastop imamo napredni učitelji le pomilovalen nasmeh, ker se jih zbog svoje izvrstne organizacije prav nič ne bojimo.

Poleg navedenih društev imamo še razna podporna društva. Vdovsko učiteljsko društvo, ki ima že blizu 120.000 K imetja, daje učiteljskim vdovam, katerih možje so bili člani društva, do smrti po 200 K podpore in učiteljskim sirotam po 60 K do dvajsetega leta, sirotam po očetu in materi pa po 100 K. „Jubilejska samopomoč“ izplača takoj po smrti člana ostalim tolikokrat po dve kroni, kolikor članov ima društvo. „Učiteljski konvikt“, ki ima doslej nad 60.000 K imetja, bo dajal priliko učiteljskim otrokom, da se

ima do mene voda. — Še kot otrok sem se mudil po cele ure ob potoku ter strmel v njegovo nemirno žuborenje; pozneje sem jo hotel pobrisati na morje in spominjam se, da sem, v čolnu presanjal cele mesečne noči. Nekega pomladnega večera izvabim svojega ljubljenca v čoln in zavesljala sva ven na svobodno morje. Krvavordeče solnce se je potopilo v nedogledni ocean in oblilo njega rahle valove s škrlatastim zlatom, in izpustila sva vesli, prižgala si cigarete, in se zazibala v sladko-opojno, razkošni sen — in proti jutru naju je zgrabila nevihta in komaj sva se otela v pristan sosednjega obmorskega mesta. — In kolikrat v poznejšem življenju sem izpustil vesla in se zazibal v večno lepe mladostne sanje — dokler me ni kruta usoda življenja zgrabila, da sem se z nadčloveško močjo moral boriti skozi to sovražno divje valovje. — In tudi danes se me je polastilo enako hrepenenje. — Zaželel sem si biti sam, proč od teh, ki so nam sicer najbližji, daleč proč od vseh ljudi — tako popolnoma sam v sredi teh zelenkastih valov — v sredi te mrtve prirode — čudno, ko človek časih vendar tako mrzlično išče hrupne zabave; nerazrešljiva, zagonetna sfinga! Zdravstvuj, tihotno jezero, hvala ti, da si mi vsaj za trenutek zopet zbudilo one lahkootožne spomine!

bodo šolali v Ljubljani. Društvo „Narodna Šola“ pre-skrbuje ubožni mladini šolske potrebščine. „Slovenska Šolska Matica“, ki jo vzdržujemo učitelji, izdaje vsako leto do šest pedagoških knjig za učitelje in razne šolske knjige. „Učiteljska hranilnica in posojilnica“ pomaga učiteljstvu pod ugodnimi pogoji v denarnih stiskah. Za tisk imamo v Avstriji edinole slovenski napredni učitelji „Učiteljsko tiskarno“, kjer se tiska glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva: „Učiteljski Tovariš“; pedagoški in znanstveni list: „Popotnik“; list s podobami za slovensko mladino: „Zvonček“ in list za starše in vzgojevalce slovenske mladine: „Domače ognjišče“. Vse te štiri napredne liste piše in vzdržuje napredno učiteljstvo samo.

Seveda nismo s svojo organizacijo še na višku, temveč je naša pot zastavljena še vedno navzgor. Delali bomo še nadalje in se še tesneje združevali, ker edinole v delu je spás, v edinosti moč. Za sabo imamo učitelji že mnogo trdega dela, ki nas je izučilo, da se smemo zapašati le nase in svojo moč. Za nami je dokaj bridkih prevar in žalostnih izkušenj. Prav te prevare in izkušnje so nas pa ojačile in nam rodile našo organizacijo, ki nam gotovo odpre zaklenjena vrata v boljše čase, in padel bo prav gotovo tisti zapah, ki nam zapira pot v blažjo in pravičnejšo bodočnost. Napredni učitelji se zavedamo, da smo učitelji in čeravno od mnogih prezirani in zaničevani, smo vendar medsebojno združeni tako, da se ob to združeno moč razbijejo vsa nasprotovanja in vse sovražnosti. Preverjeni smo, da imamo za svoje smotre le v narodnonapredni stranki iskreno in odkritosrčno podpornico. Zato bomo hodili vztrajno in končno gotovo tudi zmagonosno svojo pot. Glasilo narodno-napredne stranke pa prosimo, da nas pri tem našem delu podpira bolje in z večjo energijo, kakor so nas do danes podpirali slovenski listi.

Kakor je razvidno, ima članek informativen značaj. Saj je tudi prav, da zve svet, kaj se da napraviti — iz nič! V tem se pač noben stan ne more primerjati z nami. Apel na „Slovenijo“, naj nas podpira, je umesten. Drugod se med naprednimi strankami (n. pr. v socialni demokraciji) ume to samo ob sebi, pri Slovencih je pa drugače, kakor nas uči preteklost. Bo li drugačna bodočnost?

Hiteti smo morali, da ne zamudimo vlaka, ki nas je zopet odpeljal nazaj; jaz bi si bil rad ogledal še silni vodopad Peričnika, zato se poslovim od milih drugov in izstopim v Dovjem, kjer se je zbrala večja družba in pod vodstvom tamošnjega tovariša Jegliča jo mahne k Peričniku.

Pot nas je vodila mimo velikanskega umetnega vodovoda, čegar vodna sila se uporablja v tamošnji tvornici, ob šumečem potoku po prijetni dolini k vodopadu. Daljno, močno bučanje nam je naznanjalo, da se bližamo k smotru; še nekoliko ovin-kov navzgor in dospeli smo do lesene utice in nato naravnost pod Peričnik.

Iz mogočne višine čez visečo skalo hrumi peneč in brizgajoč velikanski hudournik in pada in se razbija in prši v milijardnih curkih, kapljah in kapljicah v globoko skalnato votlino in zaradi ogromnega, silovitega pritiska v vodopadu vre, kipi in se peni kakor razbeljeno živo srebro v velikanski peči in bi se po nji prekucevalo in podilo tisoč in tisoč razjarjenih pošasti. In če spremljaš od vrha pa do tal to impozantno prirodno prikazen, se ti zazdi, kakor bi zamotani, fini pajčolan razgrinjal vedno v širše mreže — in iz teh mrež puhti in prši večer in droban dež, da si moraš z dežnikom ali v pelerini

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Radovljiško učiteljsko društvo bo zastopal pri dunajskem shodu dne 2. novembra t. l. Emil Guštin, učitelj na Jenicah.

Kdor ni dobil polovične vožnje naj vzame vozni listek tja in nazaj, pa ne bo veliko razlike.

Na svidenje na Dunaju!

L. Jelenc,

predsednik Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev.

Jubilejska samopomoč. Za zadnji slučaj ni plačalo še 51 članov in nekateri dolgujejo še od prej. Prosim, da se zneski vpošljejo, saj položnice imajo vsi v rokah. Res je huda letos, ko je smrtna kosa tako neusmiljena, pa kaj hočemo, usoda je že taka. Zdromite se! **F r a n K s. T r o š t.**

Kranjsko.

Učiteljskega krožka „Št. Vid“ sestanek je bil v četrtek, 17. t. m., pri „Slepem Janezu“. Dasi je skoraj ves dan dež lil, se je vendarle zbralo 14 dam in gospodov in ob živahnem pogovoru o stanovskih zadevah užilo par uric kolegijalne zabave.

Štajersko.

Poziv. V smislu svoječasnega poziva se vsa društva, ki pripadajo naši „Zvezi“, vljudno prosijo, da zaostale prispevke „Lehrerbundu“ — od vsakega člana po 30 h — vpošljejo našemu denarničarju, g. učitelju M. Levstiku v Celju, da jih on potem odrajta „Steir. Lehrerbundu“ v Gradcu.

Zveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic v Celju,
dne 21. oktobra 1907.

Vodstvo.

Oklic. Ob letošnjem glavnem zboru „Zaveze“ v Radovljici so se štajerski delegati izrekli, da naj bo občni zbor naše „Zveze“ tekem meseca decembra t. l. — Vsa tej „Zvezi“ pripadajoča učiteljska društva izvolijo novembra t. l. sklepati, naj li bo ta zbor v prvi polovici decembra t. l. ali pa ob letošnjih božičnih praznikih ter naj tozadevni svoj ukrep naznanijo podpisnemu vodstvu do **konca novembra t. l.**

Zveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic v Celju,
dne 21. oktobra 1907.

Vodstvo.

Ormoško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, 7. novembra t. l., v Ormožu po sledečem vzporedju: 1. Dopisi. 2. Za-

ogledati pod veličastnim skalnatim obokom ta silni, mogočni vodopad. In šli smo še višje po skalnatih stopnicah in strmi stezici prav do izvira Peričnika, kjer privre iz skalne razpokline, a za tem takoj pada prek razjedene skalovja v grozovit propad. — In ni li podobno naše življenje temu silnemu vodopadu! Komaj se človek porodi, že ga zažene val življenja, da drvi za mamljivo srečo, drug drugega pobijajoč kakor te kaplje, dokler se slednjič sam ne ubije. — In mislil sem, mogoče pride čas, ko dospe podjetni tujec, uklene svoje velikanske sile — in koval boš tujcu kapital — a narodu okove. — In v slovo izpil sem kupico kipeče tvoje vode, a tvoj pozdrav je bobnel daleč še za nami. —

In s tem je bila zaključena ta zanimiva triglavska tura skozi Vintgar na Bled, Bohinjsko jezero z izvirom Savice, Triglav, B-lopeška jezera in Peričnik; napotil sem se zopet v svojo tiho ribniško dolino in v duhu prežil še enkrat lepe spomine „Zavezinega“ zborovanja v slikoviti Radovljici in te triglavske ekspedicije z živo željo, da se v prihodnjem letu pozdravimo z milimi brati Srbi globoko doli tam v slobodni srbski kraljevini kje — visoko vrh srbskih planin!

pisnik zadnjega zborovanja. 3. Poročilo o XIX. glavni skupščini „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ Poročajo delegati. 4. Poročilo o zborovanju zastopnikov vsega avstrijskega učiteljstva na Dunaju. Poroča delegat Bajšp. 5. Šola — mučilnica. Predava Rosina. 6. Predlogi in nasveti. Na mnogobrojno udeležbo vabi vljudno **Jos. R a j š p,** t. č. predsednik.

VI. redni občni zbor društva „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“ se je vršil dne 11. sept. t. l. v Gradcu. Ob 1/2 6. uri zvečer je otvoril zborovanje društveni načelnik Ivan Slana, nadučitelj v Gaishornu. Obisk je bil mnogobrojnejši nego kdaj, kar kaže o rastočem zaupanju učiteljstva do društva. Po pozdravu je poročal tajnik Julij Eichmeyer o društvenem delovanju. Dne 17. avgusta 1907 je šlo društvo 739 članov, v enajst in polletnem obstanu je umrlo 60 članov, od zadnjega obnega zborovanja 17. — Ostali teh so prejeli 22.200 K, vsi pa 71.638 K. Odbor je s štedljivostjo nabral podporne zaloge okroglo 30 000 K, ki ji je namen, da pozneje dolgoletnim članom z obrestmi olajšuje plačevanje. Ta zaloga raste od leta do leta in se je v zadnjih dveh letih zvišala za 5661 K. Ta zagotavlja društvu obstanek in mu pridobiva zaupanje. Ta je tudi omogočila, da se je za vsak smrtni slučaj takoj izplačala podpora, čeprav so bili štirji taki slučajji v enem mesecu. Odbor bo proti dolžnikom postopal z vso strogostjo, ker ima društvo dovolj članov, ki zvesto izpolnjujejo svoje dolžnosti, in ker vedno pristopajo novi člani. Poročilo je bila sprejeto z odobravanjem. — V imenu pregledalcev računov je poročal Alojzij Schweininger. Knjige in računi so bili pregledani dne 3. septembra t. l. Vse je v popolnem redu. Blagajniški ostanek dveh let znaša 17 837 K 76 h, dohodki v tem času 29.179 K 69 h, izdatki 21.298 K 80 h, torej čista imovina na dan računskega zaključka 25.718 K 65 h. Predsedniku kot blagajniku se izreče zahvala in priznanje. — Na predlog odbora je plačati za vsak slučaj smrti po 2 K, za upravne stroške po 1 K. — Za predsednika je bil enoglasno izvoljen dosedanji predsednik Ivan Slana, v odbor pa: Josip Artner (namestnik predsednikov), Julij Eichmeyer (tajnik), Oskar Banco in Ferdinand Tremel (odbornika). Isti odbor vodi društvo od ustanovitve, torej že 13. leto. Pregledovalci računov so: Alojzij Schweininger, Emanuel Sturm in Karel Greenitz, namestnika: Edvard Grill in Henrik Pichler. — Sklenili so, da je pri drugem opominu plačati 1 K, pri vsakem nadaljnjem po 50 h. Odbor si oskrbi pisalni stroj. Kar je došlo predlogov od članov, jih reši odbor, ker sodijo v njegov delokrog. Na predlog člana Schreithofer izreče občni zbor predsedniku Slani in odborniku Bancu čestitke, ker sta odlikovana z zaslužnim križcem. Zborovanje zaključil predsednik, ki poudarja, koliko vzmorejo tudi z majhnimi sredstvi — združene moči.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je imelo dne 3. oktobra zborovanje, ki se je odlikovalo po številu došlih udov: poleg 27 tovarišev in 12 tovarišic so prišli tudi štirje gosti. Vse zborovanje je dičila življenja polna tihota med govori posamičnih udov. Pred zborovanjem je predaval tov. Bežjak o čebeloreji, a v lokalni pevskih vaj se je razlegala grobna tišina. Imamo pevce, ki znajo res dobro peti, pa tudi dobro — molčati. Izgubili smo sicer pevovodjo, novega še nismo volili, a tudi v njega času je bila pevska ura le na papirju. Na dan in delo, pevci in pevke, jeli bi se s petjem ne dala spojiti musikalna četrurica? Resno stanovsko delo, prožito z umetnostjo petja in glasbe, bi še bolj prospevalo. Dolžni smo sami sebi in vsemu društvu, da delujemo vsi za društvo, vsak po svoji moči: kdor ne dela za društvo, dela proti društvu in vsak, komur se nudi prilika in se ne potruji pridobiti novega uda — tovariša, greši napram društvu.

Na novo je pristopil kot ud tov. Milko Jerše s ptujske okoliške šole. — Ali ne bi bila dolžnost vsakega, da opraviči svojo odsotnost?!

Po poročilu tovariša Gorupa o „Zavezi“ se je vnelo živahno in temeljito posvetovanje o vzrokih sedanjega stanja „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“, in prišli smo po danih informacijah in temeljnih razmotrivanjih do zaključka, da je temu stališču „Zveze“ kriva le brezbriznost posamičnih društev, osobito zato, ker se društva niso prijavila, ne poslala

prispevkov in vodstvo še do danes ne ve faktičnega števila udov: vodstvo „Zveze“ torej ne more biti odgovorno, ker se je in se bori in dela samo brez vsake podpore. Zato se pozivljajo vsa posamična slovenska učiteljska društva na Štajerskem, da vse store, kar je treba v oživljenje „Zveze“.

Naše učiteljsko društvo za ptujski okraj poziva in prosi vodstvo „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“, da skliče o božičnih počitnicah tega leta občni zbor v Celje.

Na občnem zboru pa moramo staviti konkretne, pozitivne predloge, zato moramo preiščevati:

1. kako se popravijo pravila „Zveze“, ker potrebujejo poplave;

2. kje naj bo v bodoče središče „Zveze“, da se bo konsolidirala oziroma bolj prospevala kot je v Celju;

3. koliko prispevkov dobi „Zveza“.

Tajništvo pa misli, da bi bilo dobro, če postavimo primerne kandidate za tako častna in odgovorna mesta kot je vodstvo „Zaveze“.

Na tem zborovanju se je osobito poudarjala potrebna solidarnost napram „Bundu“. — Tov. Pesek je predlagal, da voli vsako društvo svoj odsek za izvenšolsko delovanje učiteljstva. — Morda bi bilo dobro, da preiščujemo, koga bomo volili za novega pevovodjo.

Ko nas je povabil tovariš Loparnik k blagosloavljanju spomenika umrlega tovariša Goloba, je pripomnil g. predsednik: „Kjer se pripeti, da potrka neizprosna smrt med učiteljstvo, se naj ta tožna vest precej razpošlje na vse strani, da nam je mogoče v kar največjem številu se udeležiti zadnjega spremstva.“

Po presrčnih pozdravih in z upom na boljšo bodočnost „Zveze“ smo zapustili vedrega lica društveno dvorano, ko nam je predsednik zaklical:

„Hvalo vam! Na snidenje!“

D—r.

Književnost in umetnost.

Kmečka posojilnica. Spisal Andr. Ž m a v e c, potovalni učitelj za kmetijsko zadružništvo na Štajerskem. Cena komadu 1 K, 10 komadov skupaj pa po 90 h s poštnino vred. Naroča se pri pisatelju samem — Gradec, Brockmannngasse 118. — Oče slovenskih posojilnic, Mih. Vošnjak, je rekel, da ni dobro ustanavljati posojilnic v velikem številu. Na misli je gotovo imel velike posojilnice, ki dajejo posojilo na amortizacijo in delajo s precejšnjimi stroški. Drugače pa je z raiffeisenovkami. Pri teh je delokrog majhen, stroški istotako in vsebujejo tudi gospodarski promet; zato so take posojilnice prava samopomoč. Štajerski Nemci so v tem oziru znatno napredovali; pri nas pa ni bilo do zadnje dobe mnogo veselja do takih posojilnic. Pisatelj omenjene knjižice ima mnogo zaslug, da se je naše ljudstvo tudi v tem oziru zdramilo; zakaj na svojih potovanjih je povsod priporočal raiffeisenovke in pomagal, kjer je mogel. Po nepotrebnem so padli nasprotniki po njem, a kjer se prepirata dva, tam tretji dobiček ima. Znani „zadrugarji“ so začeli ustanavljati, kar na vrat na nos, nele samostojnih, ampak celo konkurenčne posojilnice tudi v zakotnih vaseh. Konkurenca je dobra reč in zdrava, dokler temelji na zdravi podlagi. Toda tem zadrugarjem gre le za sebičnost, častihlepnost in politiško nadvlado in „to so največji neprijatelji ljudstva in najhujši škodljivci kmetijskega združništva“. Na ta način pa se tudi popolnoma prezira najblažji namen ustanovitelja F. V. Raiffeisena, ljudstvo moralno povzdigniti. Lov na privržence in slepa strast drugim gospodovati ali kljubovati, zamori vsako kal do one etične izobrazbe, ki naj vodi ljudstvo potom teh posojilnic do pravičnosti, ščedljivosti in bratske sloge. Zato pa bo treba, da se o pomenu in notranji organizaciji raiffeisenovk pouče tudi inteligentnejši kmetijski krogi in si tako sami med seboj ustanovijo in vodijo svojo zadrugo brez škodljivega vnanjega vpliva. In ta namen ima ta knjižica, ki je zaradi tega prav poljudno spisana. Pisatelj razpravlja na 38 straneh o velikem gospodarskem pomenu samopomoči potom raiffeisenovk ter razganja razne strahove, ki so dosedaj ovirali njih razvoj. Potem podaja pravila in praktična navodila za ustanavljanje raiffeisenovk. Ker so te posojilnice namenjene v prvi vrsti manjšim posestnikom, obrtnikom itd., zato mora priti med te sloje jasen pojem o zadružništvu in samo-

pomoči, da se tako zbudi zaupanje do samega sebe. Treba bo torej to, vsega priporočila vredno knjižico pridno razširjati med slovensko ljudstvo. Naročajo jo naj posojilnice, društva, zadruge, občinske uprave, knjižnice itd.

V. P.

Politiški pregled.

* V državnem zboru je vložil poslanec Hribar več predlogov in interpelacij, tako glede sramotenja slovenske narodnosti pri vojaki, glede ambulančnih razmer na progi Dunaj-Trst, zaradi delitve I. državne gimnazije v Ljubljani, glede službenih razmer obojba ljubljanske tobačne tvornice, glede uvrstitve gozdarjev v državni uradniški status itd. — Beckov govor o nagodbi je bil sprejet v poslanski zbornici jako hladno. — Proti slovenščini je nastopil z interpelacijo celovski poslanec Dobernig, in sicer zaradi slov. obravnavanja pri graški višji sodnji pri koroških pravnih slučajih. — Hribarjev predlog za slovensko vseučilišče v Ljubljani z dne 12. julija t. l. je bil v prvi seji razdeljen v zbornici. — Vloženih je bilo mnogo interpelacij in predlogov, tudi glede podržavljenja premogokopov in cene premogu. Govorilo se je potem o nujnem predlogu češkega radikalca Buřivala zaradi uredbe službenega razmerja med železniškimi upravami in železniškimi uslužbenci. Soc. demokratje so očitali češkim radikalcem demagogijo, ti njim. Fresl je protestiral proti germanizaciji od strani železniških uprav, Kroy je proglašal uslužbenice državnih železnic v Trstu za pionirje nemštva. Buřivalov predlog je bil sprejet. Derschatta je rekel, da ministrstvo študira, kako bi moglo uresničiti, kar zahteva predlog. Dr. Ellenbogen je utemeljeval predlog glede obratnih razmer na drž. železnicah. — Derschatta je povedal, da hoče vlada nadaljevati s podržavljenjem privatnih železnic, grajal pomanjkljivosti na progah društva državnih železnic. Ellenbognov predlog je sprejet. Resel je utemeljeval svoj predlog zaradi sirovega ravnanja z vojaki. — Dr. Rybař je vložil interpelacijo za ustanovitev srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Primorskem.

* „Zveza južnih Slovanov“ je poslala 4 poslance v Budimpešto glede dogovora v stvari nagodbe s hrvaškimi poslanci. Tam se je doseglo popolno soglasje nazorov; „Zveza“ na Dunaju in Hrvti v Budimpešti bodo nastopali solidarno v vseh nagodbenih rečeh. — Povodom obiska državnih poslancev „Jugoslovanske zveze“ v Budimpešti napada „Magyar Hirlap“ slovenske in hrvaške poslance ter pravi: Mi si prepovedujemo, da se poslanci v dunajskem parlamentu mešajo v našo politiko. To je zloraba gostoljubnosti, a s strani Hrvatov izdaja, ki ne sme ostati nekaznjena. Nobena dežela ne trpi, da se na njenem ozemlju organizira upor. Stvari, o katerih so eni in drugi poslanci razpravljali, so v zvezi z uporom. Nu, o tem bo še govora, zakaj ogrski parlament ne more trpeti, da pozivljajo ogrski državljani na pomoč inozemske čete.

* **Prestolonaslednik in splošna volilna pravica na Ogrskem.** Z Dunaja javljajo, da je bolezen cesarjeva jako razburila Madjare in zaradi tega so pričeli iskati zblíževanja s prestolonaslednikom. Izpremema na prestolu bi v sedanjem trenutku bila za Madjare v dvojnem pogledu izredno neugodna. Najprej bi oni občutili težko krizo na financijelnem polju, ker bi ogrski vrednostni papirji padli na najnižje kurze, ker se svet boji, da bi izpremema na prestolu utegnila provzročiti na Ogrskem zmešnjave. Taka kriza bi utegnila v zadnjem trenutku postati prava katastrofa. Toda Madjari se boje tudi politiških posledic. Ako se sedaj nagodba ne sprejme, bi utegnila eventualna izpremema na prestolu vso pogodbo pokopati in izzvati nova pogajanja pod povsem drugimi okoliščinami. Prestolonaslednik ni povsem prijatelj madjarskih oligarhov. Toda, kar je glavno, on bi zahteval uvedenje splošne volilne pravice na Ogrskem. Izjavil je baje, da bi on brez splošne volilne pravice niti ne sprejel žezla v roke. To pa Madjare najbolj straši. Zato od ene strani hitijo z nagodbo, od druge se pa izkušajo približati prestolonasledniku. — Zvezo za splošno volilno pravico so sklenili v Budimpešti narodnostni poslanci s socialnodemokraškimi.

* **Evangeljska občina** v Stari Pazovi se je, kakor javljajo iz Zagreba, v navzočnosti evangeljskega škofa Scholza eno-

glasno izjavila za ustanovitev samostojne evangelske cerkve na Hrvaškem. Istotako Beskev, in s tem je dosežena večina evangelskih občin, ki so se izrekle v tem smislu.

* **Moderniki.** Iz Rima poročajo, da so v vatikanskih krogih zvedeli, da v več deželah, zlasti v Franciji in Italiji, nameravajo modernisti objaviti odgovor na papežovo encikliko o modernizmu. V tem odgovoru se bo izvajalo, da teorije, ki jih okrožnica pripisuje modernizmu, nikakor ne odgovarja njihovim nazorom, in da modernisti, čeprav razločujejo med kolicizmom in školastiko, niso prenehali pripadati cerkvi.

* **Srbija.** Stroški skupnega srbskega državnega poročila za 1908 so v znesku 95.744.764-41 dinarjev. Prihodi v znesku 94.097.845-53, izredni prihodi 1.725.493-30 dinarjev. Redni stroški v znesku 93.561.522-15 dinarjev. — Pristaši Obrenoviča razširjajo po Srbiji sliko nekega tujega princa ter raznašajo o njem razne glasove. Baje je raztresenih takih slik po Srbiji okoli 26.000.

* **Ženska volilna pravica v Nizozemski.** Nizozemska vlada je prekosila vse ostale evropske države. Sedaj je predložila poslanski zbornici načrt zakona za premembo ustave, po katerem se razširi aktivna in pasivna splošna volilna pravica tudi na vse polnoletne državljanke.

* **V Belgiji** so se izvršile občinske volitve, ki so velikega političnega pomena. Iz Bruslja poročajo o zmagi liberalno-socialistiškega kartela. Le v krajih na deželi imajo klerikalci še veliko moč. Kakor pri nas.

* **Nemški „Schulverein“** hoče brezplačno pošiljati in posojati onim nemškim rodovinom, ki samujejo v drugorodnih krajih, nemške knjige in jih vzpodbujati s tem k narodnemu občanku. Kdaj pridemo mi Slovenci do tega, da se bomo brigali za tisoče naših rojakov po tujih krajih, da se ne raznarode?

* **Nemški državni zbor.** Nemški državni zbor se skliče na dan 22. novembra. Najprej se bo bavil državni zbor z zakonskim načrtom glede razžaljenja veličanstva.

* **Japonski cesar za kristjane.** Japonski cesar je izdal ukaz za varstvo misijonov in kristjanov ter naroča vsem uradnikom, naj poučujejo ljudstvo, da so pred zakonom kristjani in nekristjani popolnoma enaki.

Vestnik.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Franc Šorn, nadučitelj pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju (4 K); tov. Ludovik Mikolič, učitelj v Ribnici, in tov. Slavoj Dimnik, učitelj v Postojini. Dar, oziroma letnina zadnjih dveh tovarišev nas posebno veseli, ker sta šele nanovo nastavljena ter sta takoj vstopila v našo organizacijo. Naj jih posnemajo ostali letošnji novinci in novinke.

MLADE TOVARIŠICE in tovariše, ki so letos vstopili v učiteljski stan, vabimo, da se takoj zgledajo pri svojem okrajnem učiteljskem društvu in se naroče na učiteljskega zagovornika, vrlega „Učiteljskega Tovariša“.

Iz bližine Ljubljane nam poroča neki tovariš, da mu še sedaj niso nakazali plače. Najprej so ga odpustili iz službe, a sedaj, ko so mu jo zopet milostno podelili, mu ne nakažejo beraškega plačila. To je neumno in hudobno, kakor piše Tolstoj v „Vstajenju“. Gosp. Chron se naj pobriga, da ne zakipi nevolja do viška! To je tudi donesek k ilustraciji nezdravih razmer v kranjskem šolstvu.

Tržaška zasebna ljudska šola družbe sv. Cirila in Metoda bo menda končno vendar podržavljena. Prav! Če državna oblast nima poguma, prisiliti tržaško občino, da ustanovi potrebnih slovenskih šol v mestu Trstu, naj pa iz svojega žepa preskrbi Slovincem dovoljno število šol. Pri tem podržavljenju pa grozi slovenskemu posvetnemu učiteljstvu nevarnost. Na deški družbeni šoli je namreč nameščeno posvetno učiteljstvo, na deški petrazrednici pa delujejo šolske sestre. Komaj pa se je zaznalo v Trstu, da misli država prevzeti šolo v svojo upravo, že so izvestni faktorji začeli delovati na to, da prevzame država tudi šolske sestre v svojo upravo. Ne vemo sicer, če je to po redovnih določbah šolskih sester mogoče, a vemo pa, da za denar stori cerkev vse. Opozarjamo torej družbo sv. Cirila in Metoda, da ob predaji svoje šole skrbi za

to, da pride na vso šolo posvetno učiteljstvo. Upamo tudi, da bodo tržaški socialni demokrati, ki si t. di laste zasluge ob podržavljenju te šole, gledali na to, da bo konec preobilnih nabožnih vaj v tej šoli.

Čuden razpis. „Wiener Zeitung“ z dne 16. oktobra t. l. objavlja razpis službe vadniške učiteljice na učiteljski šoli v Gorici. Prosilke morajo glasom tega razpisa dokazati učno usposobljenost za I. strokovno skupino dekliških meščanskih šol (Mädchenschulen). Ministrska naredba z dne 31. julija 1886., št. 6033, ustanavlja le določbe za izpit učne usposobljenosti na meščanskih šolah brez ozira na spol, in poznamo več kolegov moškega spola, ki delujejo kot definitivni učitelji na dekliških meščanskih šolah; kakšno izpričevalo so predložili ti ob konferenci? Če pomislimo, da je gori omenjeni razpis koncipiralo ravnateljstvo c. kr. učiteljskega v Gorici, ki je istočasno ravnateljstvo izpraševalne komisije, moramo reči, da pač ni zameriti, če tuintam kak učitelj ni dovolj orientiran v zakonitih šolskih predpisi. Saj še pri izpitni komisiji ne poznajo natančno teh predpisov, kakor kaže gori omenjen razpis — Pa tudi v drugem oziru je treba kritikovati ta razpis. Goriška vadnica je unikum svoje vrste; deželna jezika, t. j. laščina in slovenščina, sta na tem zavodu neobvezna predmeta in učni jezik je v deželi tuja nemščina. In vendar razpis niti z besedico ne omenja, v katerem učnem jeziku morajo biti prosilke izprašane; o zahtevi znanja deželnih jezikov ni niti sledu! Ali člani deželnega šolskega sveta spe?

Čuvanje posestnega stanja? Na državni ljudski šoli via Fontana v Trstu je služboval mnogo let c. kr. učitelj Štefan Čampa, ki je poučeval poleg razrednega pouka tudi neobvezno slovenščino. Ta gospod je stopil koncem šolskega leta 1906./7. v pokoj in na njegovo mesto ni prišel kak Slovenec ampak nek Nemeec, seveda od severa. Kje je bil ob tem imenovanju slovenski deželni šolski nadzornik? Pa ta slučaj ni edin. V Mariboru so letos na vadnico imenovali Nemca Herbsta iz Kočevja, baje zato, ker je bil prednik Nemeec, namreč umrli vadniški učitelj Leske. Dobro! A pred par leti je zapustil mesto na vadnici v Mariboru sedanji c. kr. glavni učitelj J. Fistravec v Gorici, ki je nedvomno Slovenec. In kdo je brez razpisa dobil to mesto? Kočevski Nemeec Hans Krenn! In princip posestnega stanja?

Družba sv. Cirila in Metoda razpošilja slovenskim občinam in denarnim zavodom sledečo okrožnico: Slavni odbor! Družba sv. Cirila in Metoda si je postavila nalogo, povsod, kjerkoli je slovenska mladina v nevarnosti, da bi se potujčila, zlasti ob naših mejah, ustanovljati šole in otroške vrtee, kjer se naš naraščaj vzgaja in poučuje v slovenskem duhu. Vsak blagomislec Slovenec, komur je količkaj mar, da se ohrani naš narod tamkaj, koder je naseljen od pamtiveka, bo na vso moč pospeševal vzvišene namene družbe sv. Cirila in Metoda, in jo dejansko podpiral. — Ker so stroški za njene šolske zavode — sedaj jih vzdržuje 19, podpira 3 — ogromni in naraščajo od meseca do meseca, zato vabi družba sv. Cirila in Metoda v kolo svojih podpirateljev ne le posameznikov, nego tudi razne korporacije: slovenske občinske zastope in narodne denarne zavode. — Obrača se z iskreno prošnjo za kakršnokoli denarno podporo do Vas, ki načelujete ugledni slovenski občini, (posojilnici) želeč, da bi se veledušno spomnili naše slovenske dece, ki ji preti nevarnost potujčenja. Podpisano vodstvo prosi prevljudno, da blagovolite, sestavljate proračun, oziroma določevate razdelitev podpor za bodoče leto, določiti kak dar v prid prepotrebni družbi sv. Cirila in Metoda in da izvolite označevati svoje uradne dopise z družbenim kolkom, ki se naroča v pisarni družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. — Leta 1905. je slavil nemški „Schulverein“ 25letnico svojega delovanja in ob tisti priliki so mu priskočile z znatnimi podporami na pomoč ne le nemške občine, marveč tudi take, katerih zastopi so zaradi volilne geometrije slučajno v rokah naših nasprotnikov. — Častiti! Učimo se tudi mi od njih. Uk je dober vsak, najsi pride od leve ali od desne. — Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani naznanja, da so računke, oziroma gostilničarske listke nadalje naročili: Lucijan Kovačič, Sv. Lucija ob Soči; Hotel Kramar, Logatec; Natalija Šepetavec, Idrija; Fric Novak, Ljubljana. — Slovenci,

zahtevajte računске listke v trgovinah, restavracijah in drugod, kjer se listki rabijo! Družba bo imela potem lep dobiček.

III. shod jugoslovanskih književnikov in časnikarjev. Ker prihodnje leto slavimo 400 letnico rojstva Primoža Trubarja, je sklenilo društvo slovenskih književnikov in časnikarjev predlagati, da se vrši ta shod prihodnje leto ob priliki proslave te 400 letnice v Ljubljani.

Poročil se je Leo Arko, nadučitelj v Lokvi pri Divači, z gospodično Angelo Turkovo — Vse najboljše!

Šola in škrlatica v Gorici. Ljudske šole so zaradi škrlatice še vedno zaprte. Imele bi se odpreti prihodnji ponedeljek; a se najbrže ne bodo. V četrtek je zdravstvena komisija sklenila, da otvoritev zaprtih šol naznani na plakatih.

Poziv! Podpisana v imenu koleginj in somišljenic v svojem okraju pozivlja koleginje drugih okrajev na Primorskem na prijazni sestanek v Gorici dne 2. novembra t. l. ob 10. uri predpoldne v kavarni „Central“. Dragica Pavšičeva.

Na meščanski šoli v Postojni, kjer se je pričelo 1. oktobra šolsko leto, se je vpisalo 57 učencev. Da se je vzlic legarju, ki je marsikoga odvrnil od Postojne, prijavilo toliko število učencev, je pač najboljši dokaz, kako potrebne so nam meščanske šole.

Priznanje je izrekel deželni šol. svet kranjski gg. šol. svetnikoma Jakobu Vodebu in Vilibaldu Zupančiču za njuno mnogoletno uspešno delovanje kot članov izpraševalne komisije za obče ljudske in meščanske šole v Ljubljani.

Osebnosti na Kranjskem. Absolv. učit. kandidat Josip Rosický je imenovan za prov. učitelja v Kočevju, dosedanji pomožni učitelj na tej šoli, Robert Herbe, je premeščen v Staro Loko. Suplent v Zagorju, Alojzij Kolenc, je imenovan za provizoričnega učitelja istotam. Dosedanja suplentinja v Semiču Kornelija Koncilijska je imenovana za provizorično učiteljico v Suhorju. Učiteljica Franja Vernetova je dobila zaradi bolezni dopust in pride na njeno mesto na dekl. šolo v Kamniku kot suplentinja abs. uč. kand. Angela Kenda-tova. Provizorični učitelj in šolski vodja v Branskem Kalu Ivan Bajde je premeščen v enaki lastnosti v Dobovec. Dosedanja suplentinja v Dobovec Gabriela Dermeljva je pa premeščena v Branski kal.

Učiteljske izpremembe na Štajerskem. Stalna učiteljica pri Sv. Marku niže Ptuja je postala ondotna suplentinja Pavla Jakličeva in ne v Šmarju pri Jelšah, kakor se je pomotoma poročalo skoraj v vseh slovenskih časopisih. Ob tej priliki že sedaj opozarjamo slovenske učiteljice na lepo mesto v Šmarju, ki bo razpisano šele pozimi.

Prispevke za nagrobni spomenik rajnemu tovarišu Anton Žagerju v Petrovčah nabira podpisanec. Spomenik stane 350 K; do danes so zložili sorodniki, prijatelji, krajni šolski svet v Petrovčah in trije tovariši nepozabljivega Žagarja svoto 137 K. Kdor izmed cenjenih tovarišev — zlasti onih gornjegrajskega in celjskega okraja — še namerava kaj darovati v navedeni namen, naj to stori kmalu. Slovesno odkritje spomenika, ki bo do Vseh Svetih postavljen na žalskem pokopališču, se opusti.

Žalec, dne 16. oktobra 1907. Anton Petriček.

Zahvala. Dne 14. t. m. smo postavili spomenik našemu nepozabnemu soprogu, oziroma očetu, učitelju Štefanu Debenjaku. — Zahvaljujemo se prav toplo učiteljskemu društvu za koprki okraj, ki je nabralo med učitelji koprškega in volvskega okraja 74 K in tako pripomoglo postaviti pokojnemu dostojen spomenik. — Katarina vdova Debenjakova in otroci.

Izpraševalna komisija za ljudske in meščanske šole v Ljubljani. Za funkcijsko dobo od začetka šolskega leta 1907/08. do konca 1909./10. so imenovani v izpraševalno komisijo ti-le gospodje: za ravnatelja deželni šol-ki nadzornik Fr. Leyeč, za njegovega namestnika ravnatelj moškega učiteljišča A. Črnivec, prof. na moškem učiteljišču Fr. Orožen in prof. na II. državni gimnaziji Ivan Macher, za člane profesorji moškega učiteljišča Anton Funtek, Martin Sinkovič, dr. Valentin Kušar, Fran Suher in Rudolf Peerz, profesorji ženskega učiteljišča dr. Fran Ilešič, Josip Verbič in dr. Ivan Orel, učitelj godbe na moškem učiteljišču Anton Dekleva, telovadni učitelj istotam Josip Gorečan, vadniška učitelja tega zavoda Anton Maier in

Ivan Janežič ter prov. vadniški učitelj Viktor Jaklič, vsi v Ljubljani. Francoščino izprašuje realni profesor v Ljubljani, Friderik Juvančič, geometriško risanje profesor istega zavoda, Fran Keller, ženska ročna dela vadniška učiteljica v Ljubljani, Pavla pl. Renzenbergova. Katoliški krščanski nauk izprašuje kanonik dr. Andrej Karlin ter profdsorja dr. Ivan Svetina in Anton Kržič. Protestanski verouk pa izprašuje Otmar Hegemann, protest. župnik v Ljubljani.

Novo nemško šolo v Hrastniku so otvorili 13. t. m. Za nadučitelja so dobili nekega Tanzerja z Nižje Avstrijskega.

Razgled po šolskem svetu.

— **Docenti na nemških vseučiliščih.** Neki nemški list je priobčil statistiko docentov na nemških vseučiliščih. Po tej statistiki je v Nemčiji skupno 3132 docentov, in sicer 1233 rednih, 729 izrednih, 116 honorarnih profesorjev, 1054 privatnih docentov. V samem Berlinu je 477 docentov, v Monakovem 226, v Lipskem 224. Najmanj docentov in slušateljev ima vseučilišče v Rostoku.

— **Madjarske šole v Hrvaški.** Sedanji ban Bakodczay je meseca septembra izdal odredbo, ki gre na roko madjarskim šolam na način, kakor še tega ni bilo. In že je videti uspeh. „Hrvatski Branik“ poroča, da obiskuje madjarsko šolo železničarjev v Mitrovici 172 učencev: od teh pa le 24 otrok železničarjev, ostalih 148 so otroci hrvaških in nemških roditeljev, ki niso v železniški službi. Šolski odsek v Mitrovici je napravil že potrebne korake, da prepove obiskovanje šole otrokom, ki ne spadajo v to madjarsko šolo ter naloži roditeljem, da pošljejo otroke v hrvaško šolo.

— **Obrtno-nadaljevalna šola v Šoštanjju.** C. kr. naučno ministrstvo je definitivno potrdilo pravila za to šolo. Politiške oblasti so delale ustanovitvi šole pet let ovire, končno se je pa vendar posrečilo vključ sikanam doseči šolo.

— **Industrijalna šola v Spljetu.** Početkom šolskega leta se je v Spljetu otvorila obrtna strokovna šola, ki je organizovana tako, da postane časom popolna industrijalna šola.

— **Vseučiliško vprašanje v Bolgarski.** Bolgarsko vseučilišče je otvorjeno, ali nima ni profesorjev ni dijakov. Tri profesorje, ki so sprejeli mesto na vsenčilišču, dijaki in občinstvo bojkotirajo. Bolgarska vlada išče sedaj profesorjev po inozemstvu. Tako je imenovala vseučiliškim profesorjem dosedanjega gimnazijskega profesorja v Gradcu. Schtrakla, in mu dala letne plače 12.000 K. — Na vseučilišču v Sofiji so se vpisali trije slušatelji, vsi drugi so odšli v Zagreb, Prago in na Dunaj.

— **Za vzdrževanje idrijske realke** je dobilo mesto Idrija 5000 K državne podpore.

— **Shod društev srednješolskih profesorjev** se vrši 1. in 2. novembra v Levovu. Na dnevnem redu stoji tudi vprašanje o reformi mature.

— **Otvoritev gozdarske šole v Sarajevem.** Dne 1. oktobra je bila v Sarajevem otvorjena nova osnovna gozdarska šola.

— **Češko šolo na Ruskem** ustanove še letos v Kijevu, kjer biva veliko število Čehov. Vlada je že dala za ustanovitev svoje dovoljenje. Šola bo zasebna in jo bodo vzdrževali kijevski Čehi s svojimi prispevki in z javnimi zbirkami.

Z gospodarskega polja.

— **Mednarodna razstava perutnine.** Tako razstavo prirede v Budimpešti, in sicer od 28. novembra do 1. dec. t. l.

— **Nemška banka v Trstu.** Nemei se vedno bolj utrjujejo v Trstu. V trgovini in obrti imajo že jako lepo stališče, nemške šole imajo in tudi drugače se občuti njihov vpliv; sedaj pa si postavijo tudi denaren zavod. Prihodnje leto otvore v Trstu nemško banko.

— **Strokovno potovanje na Tirolsko** priredi Kranjska kmetijska družba. Nakupovalo se bo lepe dobre krave ter bike simendolske pasme. Potovanje bo vodil mlekarški nadzornik g. Legvart.

— **Belokranjska železnica,** t. j. zveza dolenske železnice z Reko in Dalmacijo, bo se torej vendar zidala. Posledica

je to nagodbe, po kateri so Madjari končno privolili v železniško zvezo Dalmacije s Hrvaško

= **Avstro-Ogrska banka** bo zaprosila meseca novembra za podaljšanje bančnega privilegija na dva najst let. Če se ta termiu ne dovoli, začne banka l. 1909. z likvidacijo.

= **Čebeloreja na Štajerskem.** Štajerska šteje 107.000 čebelnih panjev in stoji s tem številom na tretjem mestu v monarhiji.

= **Vinska letina na Kranjskem** se je dobro obnesla toliko po vipavski strani, kolikor po Dolenjskem. Vino bode imelo 12 do 15,5 % alkohola. Mošt ima pa 15 do 20 % sladkorja.

= **Državni dolg** v Avstriji je znašal koncem 1906. l. 9609'6 mil. kron in je od meseca decembra 1905 zrastel za 196 mil. kron. Za obresti se rabi 384'5 mil. kron.

= **Državna subvencija.** Živinorejska zadruga v Seleh na Gorenjskem je dobila 500 K državne subvencije.

= **Naseljevanje v Združene države.** Generalni komisar za naseljevanje Frank P. Sargent trdi v svojem izveščju, da je od dne 1. julija 1906 do 30. junija 1907 prišlo v Združene države 1.400.000 naseljencev. Torej 200.000 več nego lanskega leta. Največje število izseljencev pripada Italiji, potem prihaja pa takoj na vrsto Avstro-Ogrska.

Raznoterosti.

× **Pomanjkanje žensk.** V Ameriki je še vedno pomanjkanje žensk. In to je umljivo. Vsako leto se izseljuje mnogo več moških kakor pa žensk. Leta 1900. n. pr. se je izselilo v Ameriko 160.000 moških več kot žensk. V državi Montana bi morala imeti vsaka ženska, ako bi se hoteli vsi moški oženiti, po dva moža. No, to bi ne bilo nič nenavadnega, saj je tak običaj že tudi po Evropi jako razširjen. Hujše je v državi Alaska, kjer pride na vsako žensko — po statistiki — 11 moških. Seveda so ženske jako oboževane ter se igrajo s snubci, ker imajo toliko izbiro.

× **Pisateljice.** Po vseh deželah narašča število pisateljic. Na Francoskem je danes že 20 % pisateljic, dočim jih je pred 20 leti bilo šele 4 %. Danes živi na Francoskem 50.000 moških in 5000 ženskih pisateljev. Na Angleškem in v Ameriki, kjer se ženske radi bavijo z idealnim in lahkim poslom, je vsa literatura romanov v ženskih rokah.

× **Koliko je stala ruska carska jahta „Standart“.** Kakor znano, se je nedavno ruska carska jahta „Standart“ ponesrečila v Finskem morju, a so jo zopet srečno dvignili iz morja. „Standart“ je ena izmed najlepših in najrazkošnejše opremljenih vladarskih jaht. Lepša je nego jahta „Victoria and Albert“ angleškega kralja in od jahte „Hohenzollern“ nemškega cesarja. „Standart“ je bil spuščen v morje leta 1895 v Kronstadtu. Ladja je dolga 113 metrov, široka 15'6, in ima 5480 tonelat, stroji imajo 12.000 konjskih sil; brzina ji je 22 vozlov na uro. Carski prostori so izdelani od samih umetnikov, stene so pozlačene. Jahta je stala 15 milijonov rubljev.

× **Nov stroj za letanje.** Kakor poroča londonski „Daily Telegraph“, je izumil v pokrajini Ahole na Škotskem polkovnik Capper nov stroj za letanje. Izumitelj je že parkrat zletel s svojim zrakoplovom v zrak in plul po njem več milj daleč. Stroj je treba še izpopolniti in Capper upa, da bo jako praktično uporabljiv.

× **Ali naj ženske kade?** Na to vprašanje odgovarja neka dama, da ne. Dejstvo, da je dandanes ves svet, če ne ravno bolan, pa vsaj bolehen, je ljudi pripravilo do tega, da se pečejo z razmotrivanjem o zdravju in zdravljenju. Bolezni se izogibati je lažje nego bolezni zdraviti, in žena kot poklicana čuvarka zdravju v družini bi se morala varovati vseh škodljivih navad, ker le potem more biti v resnici prava vzgojiteljica svojih otrok, pred vsem sinov. Moški se kajenja odvadijo le redkokrat, četudi izprevidijo njegove škodljive posledice. Čuje se časih izrek: „Rajši sem lačen, kakor da bi ne kadil“, ali: „Rajši bi umrl, kakor če ne bi imel zjutraj najprej cigarete v ustih“. Zaradi neprestanega draženja živcev se energija tako manjša, da se le moški, ki so posebno trdne volje, odvadijo kajenja. Ženske naj puste kajenje, ker povzroča srčne bolezni, ki nastanejo zlasti od kajenja cigaret. Kdor kadi se mu hoče kmalu tudi alkoholnih

pijač. Ženske naj torej izkušajo vplivati zlasti na mladino, da ne kadi in tako ne koplje zgodnjega groba ali vsaj razrušenega zdravja sebi in potomcem.

× **Časopis za berače.** V Moskvi je začel izhajati časopis „Bosjačkaja Gazeta“, t. j. beraško glasilo. Pisali ga bodo največ potepuhi, berači, izgubljene ženske itd. Časopis bo prinašal spomine teh propadlih žensk, njihove izpovedi, pesmi, in članke ter redne dopise. List bo prinašal tudi slike markantnih potepuhov itd. Podjetje bo najbrže dobro uspevalo, ker je Rusija željna senzacij.

× **Kačji strup** postaja kakor piše neki angleški list, čim dalje bolj trgovinski predmet, ker se ga čim dalje bolj uporablja v zdravilstvu in v znanstvenih laboratorjih. Izvaža se ga iz Avstralije in je jako drag. Unča kačjega strupa je mnogo dražja nego unča zlata in platine. V Londonu ga prodajajo sedaj 20 do 25 šilingov po gramu, in celo po tej ceni se ga težko dobi, ker je povpraševanje večje nego li ponudbe. Strup je zato jako drag, ker ga je silno nevarno nabirati, kačo je namreč treba živo vjeti in potem dobiti od nje strup, kar delajo na razne načine. Strup raznih kač ima tudi različno moč. Strup n. pr. tigerske kače je 14 krat močnejši nego strup takozvane črne kače. V Avstraliji je namreč vse polno strupenih kač, ki so prebivalstvu prava nadloga. Najbolj razširjene so črne kače, ki pa le redkokdaj napadajo človeka in so silno boječe.

× **Dušan Simić.** V Belgradu je umrl mladi, nadarjeni srbski pesnik Dušan Simić.

× **Davek na zabave.** Graški mestni svet je sklenil, da uvede davek na zabave, kakor na primer orfej, gledališče, koncerte itd.

× **Prihodnji mednarodni medicinski kongres** se sestane leta 1909 v Budimpešti pod protektoratom cesarja Franca Jožefa. Kongres bo otvorjen 29. avgusta 1909. Ogrska vlada je dovolila v svrhe kongresa 200.000 kron.

× **Prebivalstvo Bolgarske.** Statistični urad v Sofiji je izdal podatke o številu prebivalstva v Bolgarski leta 1900. Bolgarska ima 96.345 kvadr. kilometrov, a leta 1900 je imela 3.744.233 prebivalcev, torej je prišlo na en kvadr. kilometer 39 prebivalcev. Od teh je bilo 77.563 Turkov, 12.000 Srbov, 5629 Rusov in 12.938 drugih narodnosti. Danes ima Bolgarska okolo 4 mil. prebivalcev.

× **Najnovejše ljudsko štetje na Ruskem** podaja zanimive podatke o številu prebivalstva velikih mest v Rusiji. Vseh prebivalcev šteje Rusija 151.514.000, dočim jih je imela koncem leta 1857 le 74.500.000. Tekom polstoletja se je torej prebivalstvo Rusije več nego podvojilo. Vseh mest v ruski državi je 1082, ki imajo skupno 22 mil. prebivalcev. Velikih mest je 25 s 7.767.000 prebivalci. Petrograd ima 1.550.000, Moskva 1.310.000, Varšava 848.000, Odesa 500.000, Kijev 404.000, Lodz 328.000, Riga 283.000, Harkov 206.000, Saratov 197.000, Tiflis 196.000, Vilna 167.000, Taškent 165.000, Kazan 160.000, Jekaterinoslav 156.000, Baku 150.000, Astrahan 147.000, Rostov ob Donu 135.000, Helsingfors 125.000, Kišenev 120.000, Tula 109.000, Minks 105.000, Samara 101.000, Nižni Novgorod 102.000, Nikolajev 101.000 in Namangan 100.000 prebivalcev.

× **Novi San Francisko** se dviga, kakor poroča dopisnik londonskega „Standarta“, iz svojih razvalin. Dnine so jako visoke, brezposelnih delavcev ni in trgovina je ob dobrih cenah izredno živahna. Tesarji služijo 6 do 7 funtov šterlingov na teden, navadni delavci po 16 šilingov na dan. Pri tem pa niso živila primeroma draga. Kalifornija prideluje obilno sadja. Najizbraneje grozdje stane funt 20 stotink, jabolka, hruške breskve in melone so poceni. Najboljše meso stane funt 60 stotink. Ženske obleke so poceni, moške pa že dražji. Navadna obleka stane do 12 funtov šterlingov. Sedaj gradijo v San Francisku približno tisoč hiš.

× **Prebivalstvo hrvaških mest.** Glasom najnovejšega statističnega izkaza je prebivalstvo hrvaških mest za konec leta 1906. preračunjeno nastopno: Zagreb 76.894 prebivalcev, Osjek 27.082, Zemun 16.388, Karlovac 15.492, Varaždin 13.343, Mitrovica 12.474, Brod 8589, Sisek 7495, Koprivnica 5470, Belovar 6461, Karlovci 5895, Požega 7729, Petrinja 5359, Križevci 4654, Petrovaradin 4619, Senj 3522 in Bakar 1780.

× **Premalo orožnikov** ima Avstrija. Zato pomnoži orošništvo za 142 orožnikov in 11 častnikov. Na Tirolsko odpade 90, Šlezijo 40 in Koroško 12 mož.

× **Število romarjev v Meko.** Tega leta je iz raznih mohamedanskih dežel romalo v Meko na Mohamedov grob 281.000 romarjev. Od teh jih je bilo 113.000 iz Turške, 40.000 iz Indije, 17.000 iz Maroka, 16.000 iz Ruske, 15.000 iz Perzije, 13.000 iz Sudana, 12.000 iz Bukare in 4000 Malajcev.

Po sklepu lista.

Nagrobni spomenik tovarišu Fr. Leskovarju, bivšemu nadučitelju v Novi cerkvi pri Celju! Bliža se vseh mrtvih dan! Bolj, kakor drugekrat se spominjamo ta dan onih, ki so nam bili mili in dragi v življenju. Naš tovariš še nima nagrobnega spomenika! Te žrtve ne zahtevajmo od zapuščene vdove in nedoletnih otrok. V znak dejanske ljubezni do svojega tovariša in prijatelja in do našega stanu mu hočemo zložiti znesek za spomenik, ki mu ga slovesno postavimo v prvi pomladi. Doneski naj se blagovolijo pošiljati na naslov varuha Leskovarjevih nedoletnih otrok: **Ivan Stukelj, nadučitelj, Frankolovo, p. Vojnik.**

Roditeljski sestanek bo v nedeljo, dne 27. oktobra, popoldne ob 3. uri v šoli v Leskovcu. Vzpored: 1. Iv. Rupnik: „Vzgojni govor“. 2. Iv. Magrl: „Potovanje okolo sveta“. 3. Lj. Stiasny: „Pridobivanje petroleja“. Drugo in tretje predavanje bo združeno z mnogimi skioptičskimi slikami.

I. vseslovenski shod perutinarjev in rejcev vseh malih domačih živali se vrši kakor smo to že omenili, v nedeljo, dne 27. t. m. ob 10. uri zjutraj v dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani pod sledečim vzporedom: 1. Otvoritev shoda in pozdrav zborovalcev po predsedniku društva. 2. Poročilo predsedništva. 3. „Namen društva“, razlaga predsednik društva. 4. Predavanje: a) „Gospodar-ki pomen perutninarstva za slovenske pokrajine“, predava gospod Gustav Pirc, ravnatelj c. kr. kmetijske družbe kranjske; b) „Higijena v perutninarstvu“, predava gospod Peter Miklavčič, živinozdravnik; c) „Dobičkanosnost perutninarstva in male živinoreje“, predava gospod Anton Lehrmana, predsednik društva in urednik „Perotninarja“; d) Družabni pogovor zborovalcev med seboj; reševanje raznih, predsedništvu na shodu stavljenih vprašanj; raznoterosti; e) Zaključek shoda po predsedniku društva. — Opozorjamo ponovno javnost, posebno vse kmetovalce, gospodarje in gospodinje, učitelje in njih soproge, učiteljice, itd., na ta za naše kmetijstvo tako važni I. slovenski shod. Že leti bi bila največja udeležba, da se zamore tudi v tem oziru povzdigniti naše narodno gospodarsko stanje. Pridite torej vsi, ki se zanimate za to stvar in vam je resnično ležeče na razvoju in procvitu vseslovenske maloživinoreje.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo oglase v našem listu!

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju, Rotovška ulica 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, gradl ali polusnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitninske zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

== Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank. ==

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice. — Štambilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s cveticami od najpriprostejše do najfinejše. — Albumi za slike, dopisnice in poezije. — Zavitke za urade v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago. — Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene.

— Priznana dobro blago. — Solidna in točna postrežba.

140 52—4

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 1710.

Kranjsko.

(152) 1

Na štirirazredni ljudski šoli na Jesenicah je namestiti učno mesto s postavnimi prejemki definitivno ali le provizorično.

Zadostno opremljene prošnje je poslati predpisanim potom do dne 30. novembra 1907 podpisaneu okrajnemu šolskemu svetu.

Prosileci, ki v javni ljudskošolski službi na Kranjskem še ne služijo definitivno, dokazati morajo z državnozdravniškim izpričevalom, da imajo vso fizično sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 15. oktobra 1907.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Istrski lovski pes

(brako), dve leti star, se prodaja za K 60. Več pove uredništvo „Učit. Tovariša“.

(153) 1

Panorama kosmorama

Dvorski trg števil. 3 (pod „Narodno kavarno“).

Od 27. oktobra do vštetelega 2. novembra 1907: 138 5

 Siam.

Hočete kupiti ceno in dobro pravobarveno blago?

Mána Jirsová, soproga učiteljeva

imejateljica tkalnice v Novém Hrádku nad Metnji, Češko prodaja kanefase, sefir, damast, platno, oxford, krizete, barhet, brisace, žepne rute, prte, serviete itd. 112 13-9

Naročite in prepričali se bode, da Vas Slovanka bratski postreže.

Svoji k svojim!

Vzorec franko.

Filip Fajdiga

Ljubljana,
Sv. Petra cesta šte. 19
priporoča 186 14—5
častitemu učiteljstvu svojo

veliko zalogo
pohištva v vseh slogih.

Izdeluje tudi po naročilu. Delo solidno in trpežno.
* * * Cene nizke. * * *

VERONIKA KENDA

v Ljubljani na Dunajski cesti šte. 20
priporoča p. n. krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom in
učiteljstvu svojo veliko 118 52—8
zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Daljše imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov.

Glavna zaloga Jos. Petričevih zvezkov.

Postrežba točna in solidna.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka
(20) 26—20
V PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj doživetja in smrti, doto otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na služnini, pokojnini, ženitveni kaveciji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.

Zavarovani kapital	K 1053.737.339 88
Zavarovalnine	8.090.621 62
Izplačane škode in kapitali l. 1905	4.361.283 89
Rezervne in poroštvene zaloge	34.791.584 99
Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška)	2.188.391 24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva	34.087.781 48
Izplačana dividenda členom življenjskih oddelkov l. 1905	206.296 40
V vsem pa doslej	1.606.893 21
V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za	3.004.509 80
V 37 letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim členom odd. I—V. za škode in nagrade	87.176.383 75

Vsa pojasnila daje

Generalni zastop banke „Slavije“
v Ljubljani,
Gosposke ulice št. 12.

Modna trgovina Pavel Magdič, Ljubljana, Prešernove ulice št. 7

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice.
Čipkasto blago, pajčolani, čipkasti ovratniki, čipke, vložki, svilnate vezanine.
Jabots, Fichus, danski ovratniki in kravate.
Svilnati in baržunasti trakovi.
Pozamentarija, porte in žnore, rezice, krepinice in žnore za tapetnike.
Krept in flori za žalovanje.
Zlate in srebrne rezice, čipke in žnore.
Šerpe
iz svile, čipk in volne.
Nogavice za dame, dekleta in otroke.
Jopice, hlačke, otročje perilo in odeje za vozičke.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge iz kavčuka.
Sukanec za šivanje, pletenje in vezenje.
Gumbi in različne igle.
Bazične podloge in potrebščine za krojače in šivilje.
Idirjske čipke, vezene čipke in vložki.
Pajčolani za neveste, mirtovi vencici.
Damsko perilo, spodnja krila, predpasniki in kopalne obleke.
Modrel in potrebščine za modrece.
Glance-rokavice in rokavice za uniformirane, pletene, letne in zimske rokavice.
Kopalno perilo, dišave, milo in ustna voda.
Krtiče za obleko, glavo in zobe.

Srajce za gospode in dečke, spodnje hlače, ovratniki, zapestnice, naprsniki in žepne rute.
Pravo Jagrovo normalno perilo, trikot-srajce, jopice in hlače.
Mrežaste in potne jopice, srajce, čepice in šport-pasovi.
Nogavice, naramnice, odeje in blazine za potovanje.
Kravate, gumbi za mansete.
Za lovec: telovniki, nogavice, rokavice, dokolenice.
Ogrevalci za kolena, meče, prsi, hrbet, trebuh in glavo.
Nahrbtniki, ovratniki, robci.
Narodni trakovi in zastave, narodne čepice, torbice in drugi domači narodni izdelki itd.

Gospod! Berite novice, ker so za vas važne in koristne!
Razpošiljam po poštne povzetju za 12 K 50 vin.
krasno, dobro in moderno opravo
katera obstoji iz sledečih predmetov:
Fina bela ali baryasta srajca št. ?
Dobre spodnje hlače. Lepa spalna srajca.
1 ovratnik po želji. Krasna kravata.
1 par trpežnih nogavic. Močna brisalka.
Izvsstne naramnice. 3 dobre žepne rute.
Vse v skatliji lepo aranžirano.
Razpošiljam z obratno pošto. Ako bi kaj ne ugajalo, vrnem denar nazaj. 6

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡
Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

(19) 30

Žirovnikove „Narodne pesmi za šolsko mladino“

(96) 23—12

se dobe edino v

„Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani.

Izvod stane 20 h, s poštnino 3 h več.

ANTON ŠARC Ljubljana Sv. Petra cesta 8

Špecialna trgovina za opreme nevest. Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd. 119 52—7

Najnovjše modele za perilo radi pokažemo na ogled. Strogo solidno blago. Švicarske vezenine. Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica, Kolodvorske ulice št. 8.

Angleško skladišče oblek

Ljubljana, Glavni trg 5.

Največja zaloga in izbira oblek za gospode in dečke, športnih oblek, površnikov, dežnih plaščev in zimskih sukenj.

Obleke in površniki, kakor tudi damski kostumi se izdelujejo po meri in najnovjšem kroju.

Na zahtevanje se pošilja na izbiro tudi brez povzetja.

V zalogi so vedno najmodernejše damske obleke.

Jako nizke cene. O. Bernatovič.

142 52—4

Ustanovljeno 1842.

Električna sila.

Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52—42 tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice št. 6

nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
njiju priznana najboljši, črni, medli

lak za šolske table.

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14

(poleg stare g. Urbančeve trgovine)

priporoča v veliki izberi

klobuke, cilindre in čepice;

tudi raznovrstno (1) 52—42

moško perilo, kravate itd.

po zmernih cenah.

Za gg. učitelje 10% popusta!

Ustanovljeno leta 1832.

Lak za šolske table

črn in medel,

olje proti prahu

priznано najboljše

prodaja

(16) 50—40

ADOLF HAUPTMANN

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja

v Ljubljani.

Ilustrovani ceniki zastoj in poštnine prosto.